

EU-staatssteunregels zaak van decentrale overheden

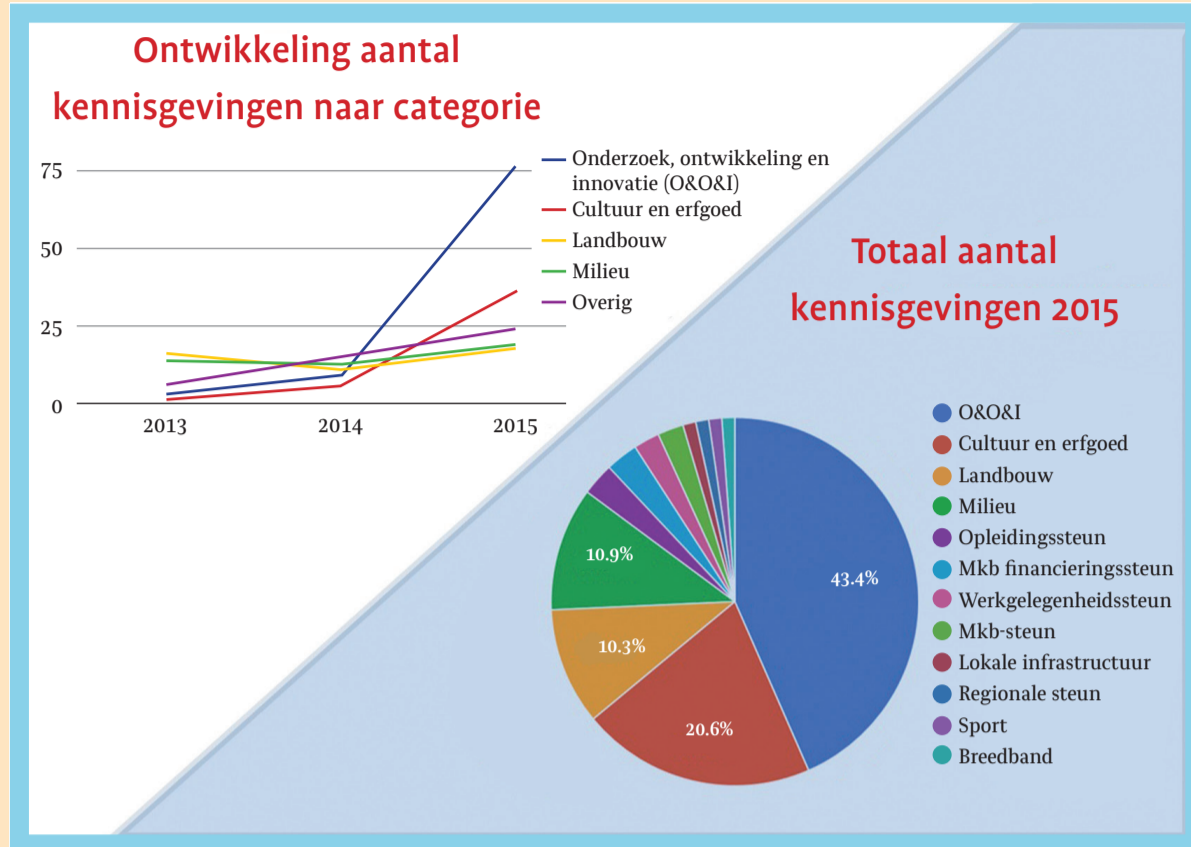
De nieuwe Europese staatssteunregels bieden decentrale overheden enerzijds meer mogelijkheden om staatssteun te verlenen. Anderzijds is de verantwoordelijkheid voor de naleving van de regels meer bij hen komen te liggen, constateert **Paul Zondag** van Kenniscentrum Europa decentraal.

ECONOMIE

De vernieuwing van een groot deel van de Europese staatssteunregels in de zomer van 2014 heeft ook gevolgen voor Nederlandse decentrale overheden. Het *State Aid Modernisation*-programma (SAM) biedt decentrale overheden meer armslag om staatssteun te verlenen, zonder dat lange procedures daarvoor een obstakel hoeven te zijn. Uit een analyse van gegevens die het Kenniscentrum Europa decentraal heeft verzameld, blijkt dat decentrale overheden de vernieuwde staatssteunregels over het algemeen goed weten toe te passen. Echter, uit de praktijk kan worden opgemaakt dat er nog veel vragen en onduidelikheden bestaan over (de toepassing) van de nieuwe staatssteunregels.

Achtergrond

In het kader van het EU-programma *Betere regelgeving* en de doelstellingen die voortvloeien uit de Europese 2020-strategie, heeft de Europese Commissie de staatssteunregels grotendeels gemoderniseerd. De Commissie wil haar pijlen vooral richten op zaken die grote impact op de interne markt hebben. Vandaar dat onder andere bestaande vrijstellingsmogelijkheden zijn verruimd, waarbij de vernieuwing van de Algemene Groepsvrijstelling (AGVV) tot de kern behoort. Op deze wijze kunnen veel steunmaatregelen 'staatssteunproof' gemaakt

Infografiek: Kenniscentrum Europa decentraal

worden, zonder dat hiervoor een zwaar administratief belastende meldingsprocedure bij de Commissie moet worden gedaan.

Nieuwe procedure werkt sneller, maar biedt geen absolute zekerheid

Ook gemeenten, provincies en waterschappen kunnen, wanneer zij steun verlenen, de AGVV gebruiken om dit 'staatssteunproof' te doen. Dit heeft ertoe geleid dat de toepassing van de AGVV als vrijstelling een hoge vlucht heeft genomen. Ter vergelijking, in het jaar 2015 is er maar liefst honderdvijftig keer gebruikgemaakt van de AGVV ten opzichte van 38 keer in het jaar 2014. Onder meer de nieuwe categorie cultuur en de instandhouding van het erfgoed

wordt veelvuldig toegepast. Dit geldt tevens voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (O&O&I).

Kennisgeving

Bij het toepassen van de AGVV moet slechts beknopte informatie naar de Commissie worden gestuurd in een zogeheten kennisgeving. Dat een kennisgevingsprocedure minder administratieve lasten met zich meebrengt dan een meldingsprocedure, heeft als keerzijde dat een kennisgeving geen rechtszekerheid kan bieden. Rechtszekerheid wordt namelijk alleen verkregen als de Commissie een steunmaatregel na aanmelding goedkeurt. Dergelijke procedures duren lang (vaak meer dan een jaar) en zijn ingewikkeld. Bij steunmaatregelen die onder de AGVV zijn gebracht, voert de Commissie daarentegen alleen achteraf

steekproefsgewijs monitoringsonderzoeken uit.

De verantwoordelijkheid voor de goede naleving van de staatssteunregels komt nu (meer dan voorheen) bij de decentrale overheden te liggen. Een bijkomend probleem is dat in sommige gevallen de begrippen en bepalingen uit de AGVV onduidelijk zijn. Dit kan in veel gevallen de rechtsonzekerheid voeden, wat indirect ook weer kan leiden tot een verhoging van de administratieve lasten.

Professionalisering

Decentrale overheden kunnen zich wapenen, om zo te voorkomen dat de staatssteunregels worden overtreden. Mocht de Commissie naar aanleiding van een kennisgeving toch een controle uitvoeren, dan loont de professionalisering op het terrein van staatssteun. Decentrale

overheden kunnen vaak snel en adequaat reageren, indien ze goed voorgelicht en voorbereid zijn. Zo heeft de Commissie een aantal instrumenten ontwikkeld om handvatten te bieden voor steunverlenende autoriteiten. Daarnaast kan er bijvoorbeeld van de kosteloze dienstverlening van Europa decentraal gebruik worden gemaakt. Hier kunnen decentrale overheden terecht voor eerstelijns informatie over de juiste toepassing van de Europese (staatssteun)regels.

Toekomst

SAM brengt een grote verantwoordelijkheid voor steunverlenende autoriteiten met zich mee. Dit komt doordat de Commissie niet meer van tevoren maatregelen controleert, maar dit pas achteraf steekproefsgewijs doet. Uit de praktijk blijkt dat veel decentrale overheden de organisatie rondom kennisgevingen (en staatssteun) goed hebben ingericht. Een teken dat aandacht voor de staatssteunregels veelal goed in de interne processen verankerd is. Desalniettemin is het belangrijk dat decentrale overheden zich ook in de toekomst bewust blijven van de regels en waar nodig advies inwinnen.

Paul Zondag

Kenniscentrum Europa decentraal

SC: platform voor uw opinie

SC biedt u de mogelijkheid in een opiniebijdrage uw mening te geven over in aantocht zijnde wet- en regelgeving of een pleidooi te houden waarom bepaalde regels aan verandering of vervanging toe zijn. Heeft u een interessante opvatting die u wilt delen? Neem dan contact op via redactie@sconline.nl.

STAAT EN RECHT

Opdracht aan bestuurders

Nederland is vol begrip. Bestuurders van links tot rechts, van de kleinste gemeente tot de nationale politiek, beginnen haast elk gesprek met begrip voor de zorgen over de komst van grotere aantallen asielzoekers. Wie zou dat niet met hen eens kunnen zijn?

Dit begrip is soms wel wat eenzijdig. In het eerste weekend van deze maand kwamen aan de Turks-Syrische grens meer mensen bescherming zoeken dan in een half jaar in Nederland. Begrijpt men niet dat 'opvang in de regio' helemaal geen panacee is, maar eerder een verplaatsing van uitzichtloosheid? Die 'regio' wordt trouwens wel erg ruim opgevat. In feite wordt bedoeld: niet in de EU, en al helemaal niet hier. Zeker, aantallen kunnen zo groot worden dat een samenleving ontwricht raakt. Een democratische samenleving kan ook niet vanzelf meer dragen dan een land waar de inrichting van megalomanië van bovenaf wordt verordonneerd. Maar juist een democratische samenleving is gediend met politici die in staat zijn een probleemvolle ontwikkeling van twee kanten te belichten, met argumenten en met gevoel.

Dat is meer dan uitspreken van begrip voor 'zorgen'. Begrip vergt inlevingsvermogen, inzicht in de omstandigheden die mensen bezorgd en angstig maken. Angsten komen voort uit onzekerheid en worden aangewakkerd door slechte ervaringen of beelden daarvan, ook al zijn dat uitvergrotingen van incidenten. Die angsten worden niet weggenomen door te wijzen op de nog veel grotere angsten van mensen die aan bombardementen en folteringen zijn ontkomen. Maar het behoort wel tot de realiteiten van onze Nederlandse samenleving dat hoop en teleurstelling in het leven zeer ongelijk zijn verdeeld. Er zijn krimpregio's waar investeringen uitblijven en mensen wegtrekken, naast probleemwijken met veel inwoners die steeds minder aansluiting vinden bij de arbeidsmarkt. Overheidsbeleid dat het ophouden van de eigen broek tot ideaal heeft verheven, maakt de gevoelens van onzekerheid alleen maar groter.

Begrip voor de zorgen van mensen is van waarde als dat door handelen wordt gevolgd. Stagnerende woningbouw is een verklaring van weerstand tegen nieuwkomers; deze kan worden verminderd door alert ruimtelijk beleid en

investeringen. Frustraties van werkloze immigrantenkinderen kunnen worden verminderd door de feitelijke segregatie (die al in het onderwijs begint) tegen te gaan. Het speelveld voor radicaliserende predikers moet worden verkleind, niet alleen door stevige reacties op normschendingen, maar ook door ze vóór te zijn. We zouden *deep equality* (Lori Beaman) moeten bevorderen, die ideële, sociale en economische drijfveren verbindt. Daarvoor bestaan methoden, die worden genegeerd wanneer het beleid wordt bepaald aan de hand van eendimensionale statistieken.

Dat is allemaal niet gemakkelijk, maar stap 1 zou kunnen zijn op te houden met het tonen van begrip en vervolgens de zorgen en angsten aan te wakkeren, in plaats van zich er echt in te verdiepen. Niet minder urgent is het, preventie van vluchtelingen serieus te nemen. Een kat-en-muisspel van grenswachten en mensensmokkelaars helpt niet. Waar men ook grenzen trekt, overal zal zich weer de vraag aandienen wie we als vluchtelingen moeten toelaten en wie niet, zonder zelf in wrede heden of *refoulement* te vervallen. Afzijdigheid van onze buur-

landen is vragen om moeilijkheden en moreel onhoudbaar. Hoe hebben we ooit kunnen denken dat we in Europa niets zouden ondervinden van een bevolkingsexplosie zonder perspectieven op werk aan gene zijde van de zee, of de oorlog die de Syrische samenleving heeft verwoest? Ook hier moet begrip handen en voeten krijgen.

Begrip tonen zonder daar naar te handelen, leidt tot steeds meer ongenoegen. Werkelijk begrijpen en daadwerkelijk daarnaar handelen is veel moeilijker, maar wel nodig. Bestuurders die dat opbrengen, hebben meer toekomst dan degenen die terwijl ze begrip tonen, onbegrip oproepen.

Ernst Hirsch Ballin

Marcel van Dam

Ruud Koole

Wim Voermans

Wytze van der Woude

Hoogleraar Nederlands en Europees constitutioneel recht Tilburg University